

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פורים בתולדות התאטרון היהודי - 20523

תאריך עדכון אחרון 05-02-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי התאטרון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): יאיר ליפשיץ

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yair.lipshitz@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

לחג הפורים היה מקום מרכזי ומכריע בתולדות ההתפתחות הסבוכה של התיאטרון בתרבות היהודית - בין אם בצורתו העממית (הפורים-שפיל) ובין אם בצורתו ה"גבוהה" (המחזות העבריים המוקדמים). קורס זה יבחן את המתחים התרבותיים העומדים במוקד חג זה למן שורשיו במקרא ובספרות חז"ל ודרך המנהגים המאוחרים יותר שהתפתחו סביבו: המתח בין יהודים ללא יהודים, בין קרנבל לסדר, ובין גוף יפה לגוף גרוטסקי. מתחים אלו יהיו המפתח הפרשני לקריאת יצירות תיאטרון יהודיות מרכזיות הקשורות לחג הפורים.

מטרות הקורס:

עיון יצירות תיאטרון יהודיות במורשת הריטואלית של פורים; הבנה של הזיקות הגלויות והסמויות בין חג הפורים לעשייה תיאטרונית; הצעת מבט חדש על ההיסטוריה של התיאטרון היהודי, תוך חשיפת מוטיבים החוזרים במהלך היסטוריה זו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לאתר היבטים פורימיים וקרנבליים ביצירות תיאטרון יהודיות, ולקרוא לאורם את ההשתתפות של יצירות אלו במתחים התרבותיים התשתיתיים למורשת הפורימית.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית ודיון.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: פורים, פרפורמנס וקרנבל
2. קריאה תיאטרונית של מגילת אסתר
3. הגוף הגרוטסקי ומדרשי חז"ל על המגילה
4. הפרפורמנס של מנהגי פורים מימי הביניים ואילך - היפוך, פרודיה ואלימות
5. מסורת הפורים-שפיל
6. "צחות בדיחותא דקידושין" כמחזה פורימי
7. נגד הפורים-שפיל: "קלות דעת וצביעות"
8. שירי המגילה של איציק מאנגער
9. המגילה על הבמה העברית המודרנית: "אסתר המלכה" לאלתרמן

חומר חובה לקריאה:

יצירות

- מבחר קטעי פורים-שפיל מתוך ספרה של אהובה בלקין
- "צחות בדיחותא דקידושין" יהודה סומו
- "קלות דעת וצביעות" אהרון וולפסון
- "שירי המגילה" איציק מאנגער
- "אסתר המלכה" נתן אלתרמן

ספרות מחקרית (חובה)

- בלקין, אהובה. הפורים שפיל: עיונים בתאטרון היהודי העממי. ירושלים: מוסד ביאליק, 2002.
- הורוביץ, אלימלך. "ונהפוך הוא": יהודים מול שונאיהם בחגיגות הפורים. "ציון נ"ט" (1994), ע"מ 129-168.
- טוראל, שרה. "על 'אסתר המלכה' מאת המחזאי האנוס פליפה גודינס." במה 127 (תשנ"ב), 29-36.
- קרסני, אריאלה. "ר' של פורים" - תאטרון של יום אחד. "ביקורת ופרשנות 41 (תשס"ט), עמ' 93-110.
- שוהם, חזקי. מרדכי רוכב על סוס: חגיגות פורים בתל-אביב (1908 - 1936) ובנייתה של אומה חדשה. רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, 2013.
- Boyarin, Daniel. "Introduction: Purim and the Cultural Poetics of Judaism – Theorizing Diaspora." *Poetics Today* 15:1 (Spring, 1994), pp. 1-8.
- Rubenstein, Jeffrey Lawrence. "Purim, Liminality, and Communitas." *AJS Review* 17:2 (1992), pp. 247-277.

חומר לקריאה נוספת:

ספרות מחקרית (רשות)

- אפשטיין, שפרה. 'דניאל - שפיל' בחסידות בובוב: ממחזה עממי לטקס פורימי. ירושלים: מאגנס, 1998.
- אריה-ספיר, נילי, "קרנבל בתל-אביב: פורים בעיר העברית הראשונה." מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי כב (תשס"ג), עמ' 99-121.
- אררט, ניסן. הדרמה במקרא. ירושלים: המרכז העולמי לתנ"ך, תשנ"ז.
- ברלוביץ, יפה. "מישחק הפורים כגורם מעצב בארבעה מחזות בני-זמננו." במה 61-62 (תשל"ד), 81-101.
- ירושלמי, דורית. "בין אריגה לפרימה: שמואל בונים מביים את איציק מאנגר." איגוד ג (תשס"ח), עמ' 333-352.
- ליפשיץ, יאיר. לשון הקודש, גרסת הקומדיה: דרמות אינטרטקסטואליות על במת צחות בדיחותא דקידושין. רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, 2010.
- מירון, דן. "על אהרון וולפסון ומחזהו 'ר' חנוך ור' יוספכי (חלק א')." במה 19 (1963), ע"מ 47-61.
- מירון, דן. "על אהרון וולפסון ומחזהו 'ר' חנוך ור' יוספכי (חלק ב')." במה 20-21 (1964), ע"מ 56-65.
- מירון, דן. "על אהרון וולפסון ומחזהו 'ר' חנוך ור' יוספכי (חלק ג')." במה 22-23 (1964), ע"מ 40-52.
- עליון-ישראלי, עליזה. מדרש במה: קבוצת התיאטרון הירושלמי. תל אביב: ידיעות אחרונות, 2009.
- פיינגולד, בן-עמי. מ'כלניות' ל'פונדק הרוחות': אלתרמן המחזאי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2009.

• רוזיק, אלי. "השורשים הספרדיים של היסודות הפרודיים בפורים-שפיל האשכנזי." במה 127 (1992), ע"מ 51-61.

- Belkin, Ahuva. "The Scarf and the Toothache: Cross-Dressing in the Jewish Folk Theatre." *Masquerade and Identities*. Ed.: Efrat Tseëlon. London and New York: Routledge, 2001. pp.101-113.
- Davidson, Israel. *Parody in Jewish Literature*. New York: Columbia University Press, 1907.
- Epstein, Shifra. "The 'Drinking Banquet' ('trink-siyde'): a Hasidic Event for Purim." *Poetics Today* 15:1 (1994), pp. 133-152.
- Fisch, Harold. "Reading and Carnival: on the Semiotics of Purim." *Poetics Today* 15:1 (1994), pp. 55-74.
- Horowitz Elliott, *Reckless Rites: Purim and the Legacy of Jewish Violence*, Princeton: Princeton University Press, 2006.
- Kirshenblatt-Gimblett, Barbara. "Performance of Precepts / Precepts of Performance: Hasidic Celebrations of Purim in Brooklyn." *By Means of Performance: Intercultural Studies of Theatre and Ritual*. Eds.: Richard Schechner and Willa Appel. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. pp. 109-117.
- Levy, Shimon. *The Bible as Theatre*. Brighton: Sussex Academic Press, 2002.
- Roskies, David G. "The Last of the Purim Players: Itzik Manger." *Prooftexts* 13:3 (1993), pp. 211-235.
- Shari, Troy. "On Smiting Border and Staging Bedlam: The Live Frog as Prop in the Purim Play of the Bobover Hasidim." *Assaph – Studies in the Theatre* 11 (1995), pp. 65-74.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 100 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: